

MODELUL SITUAȚIONAL AL PREGĂTIRII SPECIALISTULUI PENTRU ÎNVĂȚĂMÎNTUL PRIMAR

Zinaida TĂRÎȚĂ, conferențiar universitar
(Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți)

The Summary

A relevant feature of the new didactics of the superior school is that it chooses the functional and global competences instead of the notional acquisition and fragmentary knowledge.

The major competences that must be formed when speaking about the specialists of teaching in primary schools: the communicative competence, the interpretative competence, the cognitive and operative competences may be achieved by a well-prepared teacher from the perspective of situational approach.

The situational approach, which is derived from the constructivist teaching strategy, reflects the knowledge and experience in order to be integrated in cognitive structures. The cognitive psychology stresses on the situational character of teaching, as well as its practical usage.

Thus, the student becomes a person, who is able to solve tasks which are proposed by the teacher in order to discover information and to transfer and application it in other domains or to solve problem-situations which can appear in life.

The system that is proposed by us, especially when forming the communicative competence which reflect the levels of learning through experience: concrete experience, reflection, active experiment.

Being based on teaching tasks, which are connected to real life situations, investigations and problems-solving, the situational model of forming the future teacher offers arguments for teaching and assures a connection between theory and practice.

Procesul educațional contemporan își conturează întregul demers în funcție de cerințele societății pe care o servește. Pe de altă parte, un bun sistem de învățământ satisface și necesitățile de viitor ale societății respective. De aceea, pregătirea viitorilor specialiști pentru învățământul primar din această perspectivă are serioase implicații în formularea obiectivelor educaționale, în stabilirea conținuturilor instruirii, în metodologia și tehnologia utilizată, în formele de organizare a procesului didactic.

Competențele majore ce urmează a fi formate specialistului pentru învățământul primar: competența comunicativă, competența interpretativă, competența cognitivă și operatorie pot fi formate și dezvoltate, în opinia noastră, prin abordare situațională.

Abordarea situațională – derivat din pedagogia constructivistă – urmărește să-l facă pe cel ce învață să redescopere obiectele cunoașterii [Minder 2002: 187], or, paradigma învățării prin construcția cunoașterii se axează pe psihologia cognitivă, care pune accent pe caracterul situațional al învățării [Miclea 1994: 67], pentru

că învățarea survine în contexte sociale, în situații de viață, fiind orientată spre utilitate practică.

Dat fiind contextul social în care ne aflăm și tendința clară de reformare a procesului educațional la toate treptele de învățământ, inclusiv la cea superioară, facultatea trebuie să devină un microcosmos social. Învățarea fiind o explorare activă a situațiilor, prin care se restructurează fondul experiențial al viitorului specialist, producându-se schimbări esențiale și de durată.

În continuare vom examina modelul situațional al pregătirii specialistului pentru învățământul primar din perspectiva disciplinelor filologice (*Limba română, Didactica limbii și literaturii române*).

Modelul situațional al pregătirii specialistului în baza disciplinelor filologice, fiind unul de tip integral, întrunește atenția adecvată pentru cunoașterea și însușirea regulilor (*abordare cognitivă*), grija maximă pentru universul afectiv al studentului (*abordare afectiv-umanistă*), asigurarea procesului de achiziție lingvistică și literară prin înțelegerea corectă a sensului mesajului (*abordare comprehensivă*).

Aflat în opoziție cu didacticele transmissive, care oferă răspunsuri și soluții, modelul învățării situaționale se axează pe anumite principii specifice: orientarea spre situații / probleme, autenticitate/relevanță subiectivă, schimbare de perspectivă/contexte multiple, complementaritatea instrucției și construcției [Siebert 2002: 111]. Susținătorii învățării situaționale [Collins, A., Brown, J.S., Newman, S.E.] promovează ideea achiziției cunoștințelor și abilităților în contexte care demonstrează cum pot fi utilizate aceste cunoștințe și abilități în viața reală, accentuând exigențele definatorii:

- Înlesnirea activității veritabile;
- Asigurarea contextului care reflectă calea spre viață cotidiană;
- Susținerea învățării prin cooperare;
- Înțelegerea prin diferite perspective a schimbării de roluri în societate;
- Asigurarea rolului profesorului ca fiind unul de tehnician al învățării.

Obiectivul major al modelului situațional al învățării va consta în a-l ajuta pe student să-și construiască propria înțelegere a subiectului, pentru a-și construi cunoașterea [Joița 2006: 21], iar activitățile de învățare, concepute drept liant de la necunoscut spre cunoscut, având și un caracter individualizat, vor ajuta educabilul să găsească locul celor descoperite în propriul sistem de valori, să creeze conexiuni cu propria-i experiență și contextul în care aceste cunoștințe vor fi utilizate.

Strategia modelului situațional, incluzând metode și tehnici adecvate disciplinelor filologice (*Proiectul, Pagina de jurnal, Harta lexicală, Biografia, Emisiunea televizată, Sesiunea de chat, CV-ul scriitorului, Blogul personajului* etc.) derivă din finalitățile disciplinelor filologice: dezvoltarea competențelor de comunicare și formarea culturii comunicării.

Aflându-se în contexte racordate la viitoarea activitate profesională, cum ar fi: elaborarea proiectelor didactice; dirijarea evenimentelor instrucționale ale lecției; monitorizarea sesiunilor de comunicări didactice; susținerea rapoartelor de activitate; redactarea textelor funcționale, oficiale, publicistice, publicitare etc., studenții se apropie de formele de comunicare reală.

Asemenea contexte profilează eficiența învățării, or, învățarea eficientă are trei caracteristici esențiale: este activă, este orientată către un scop, duce la rezultate măsurabile [Gagne 1975: 86].

Transformând orice noțiune-cheie de tipul: *precizarea sensului unităților lexicale, repercusiunile necunoașterii semnificației unităților paronimice, efectele exprimării pleonastice, geneza calcurilor lingvistice și lexicale etc.*, într-o situație de problemă, studenților li se formează abilități de consultare a surselor informative: dicționare, enciclopedii, ghiduri etc.

Relevante pentru dezvoltarea la studenți a capacității de rezolvare a situațiilor problematice de comunicare sînt metodele axate pe simulare (*jocul de rol, fotoliul autorului, conferința de presă, studiul de caz* etc.). Aplicarea acestor metode înlesnește formarea componentei textuale (cunoașterea și utilizarea regulilor și procedurilor care asigură organizarea generală a unui text: legătura dintre fraze, coerența între părți, structura textuală narativă, descriptivă, argumentativă, explicativă etc.) și a celei discursive (cunoașterea și utilizarea regulilor și procedurilor care determină folosirea limbii în context: cunoașterea parametrilor situației de comunicare, utilizarea registrelor, a normelor de interacțiune verbală etc.) a competenței comunicative [Dell Hymes, C. Simard].

Metodele de învățământ în care predomină acțiunea didactică simulată, oferind studenților oportunități de a-și împărtăși ideile, de a discuta concepții, de a-și dezvolta abilități de evaluare reciprocă și de autoevaluare, îi familiarizează pe cu modul de gândire, de acțiune specifică anumitor statusuri profesionale (învățător, educator, metodist, manager etc.). De exemplu, *studiul de caz*, reprezentând o metodă care elaborează acțiunea didactică prin intermediul unor situații reale angajate ca premise inductive și deductive, necesare pentru realizarea unor concluzii cu valoare de reguli, principii, legități [Cristea 2000: 314] devine și un mijloc deosebit de evaluare a achizițiilor comunicative, atunci când angajează etapele specifice: identificarea cazului; analiza; stabilirea alter-

nativelor de rezolvare; optimizarea soluției finale, adoptată pentru rezolvarea cazului.

Aplicată pe texte artistice, inclusiv pe cele incluse în manualele școlare, această metodă îi obișnuiește pe studenți să deducă, să demonstreze, să clasifice, să sintetizeze ideile atestate, oferind astfel motivație învățării și asigurând un cuplaj între teorie și practică.

Rezultatele experimentale confirmă eficiența modelul situațional al pregătirii specialistului pentru învățământul primar, axat pe sarcini de învățare [Radu 2000: 89] conectate la probleme cât mai apropiate de viața reală, investigație și rezolvări de probleme.

Referințe bibliografice:

1. Collins, A., Brown, J.S. și Newman, S.E., *Cognitive apprenticeship: Teaching the craft of reading, writing and mathematics*, Center for the Study of Reading, Cambridge, MA, 1987.
2. Cristea, S., *Dicționar de pedagogie*, Chișinău-București, Editura Litera Internațional. 2000.
3. Gagne, R., *Condițiile învățării*, București, Editura Didactică și Pedagogică. 1975.
4. Jinga, I. și Negreț, I., *Eficiența învățării*, București, Editura Editis, 1994.
5. Joița, E., *Instruirea constructivistă – o alternativă: fundamente, strategii*, București, Editura Aramis, 2006.
6. Miclea, M., *Psihologie cognitivă*, Cluj-Napoca, Editura Gloria, 1994.
7. Minder, M., *Didactica funcțională: obiective, strategii, evaluare*, Chișinău, Editura Cartier, 2002.
8. Radu, I., *Strategii metacognitive în procesul învățării*, în *Studii de pedagogie aplicată*, Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2000.
9. Siebert, H., *Pedagogie constructivistă*, Iași, Editura Institutul European, 2002.